

Banca Națională a României

Reglementarea instituțiilor de credit – schimbări calitative și provocări

Cristian Ștefan
Director
Direcția Reglementare și Autorizare

*București,
19 februarie 2015*

CUPRINS

A. Reglementarea prudențială a băncilor

I. Concept și istoric

II. Reglementarea micro-prudențială

1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital

- Fonduri proprii
- Reglementarea riscurilor

b) Limite prudențiale

2. Reguli calitative privind cadrul de administrare a băncii și politica de remunerare

III. Reglementarea macro-prudențială – concept și instrumente

B. Alte domenii reglementate

I. Reglementări în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului

II. Reglementări contabile

C. Concluzii

A.I. Reglementarea prudențială – concept și istoric (1)

Reglementarea prudențială

Definiție: set de reguli (cantitative și calitative) aplicabile activității instituțiilor de credit, destinate să asigure:

- ✓ soliditatea financiară a fiecărei entități (micro-prudențial)
- ✓ stabilitatea financiară a sistemului bancar (macro-prudențial)

➤ **Reguli cantitative:**

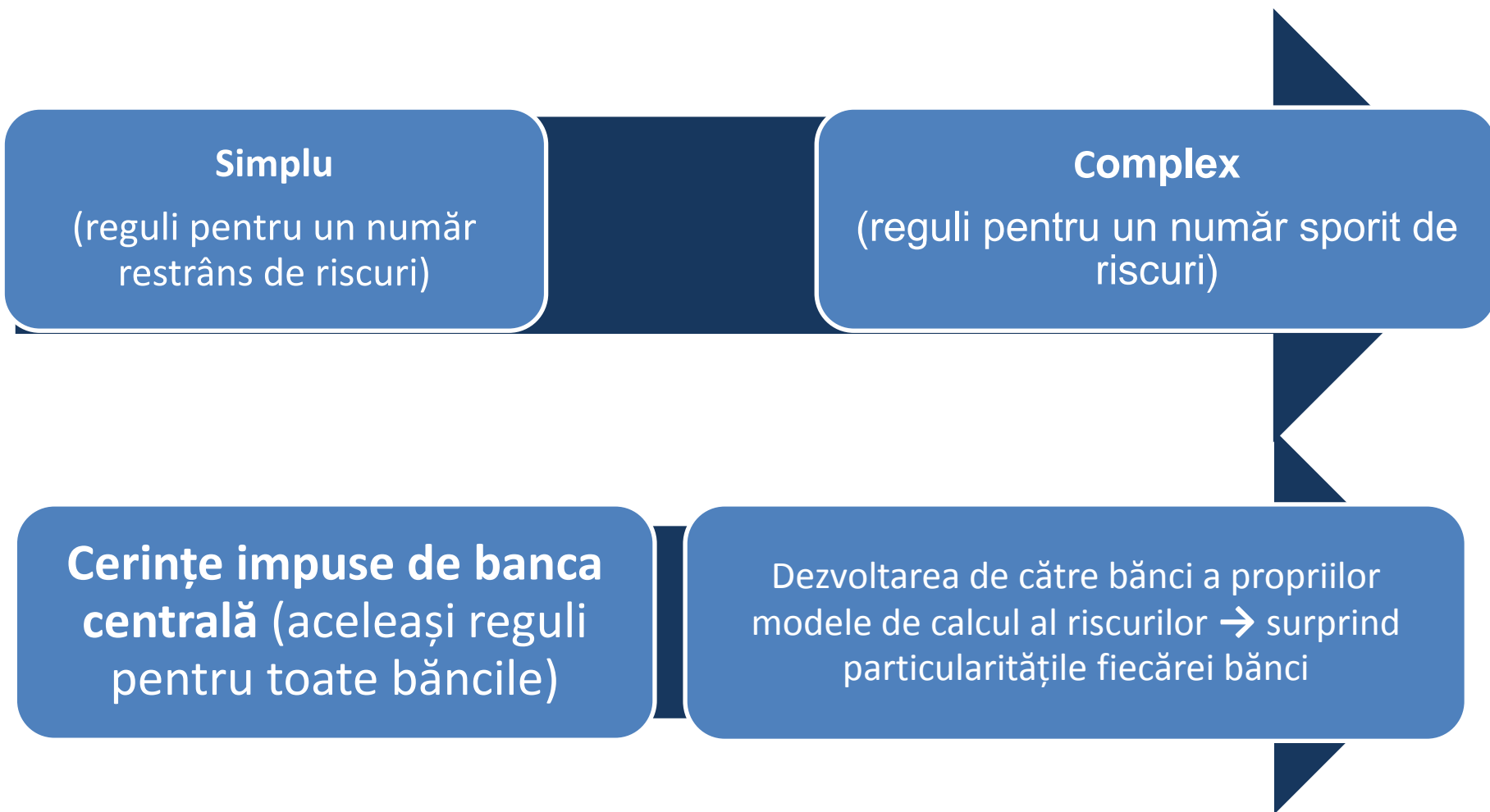
- ✓ cerințe de capital
- ✓ stabilirea de limite (limite maxime pentru evitarea riscului de concentrare, limite minime ale indicatorilor de lichiditate)

➤ **Reguli calitative** - cerințe privind:

- ✓ cadrul de administrare a activității băncilor
- ✓ politica de remunerare

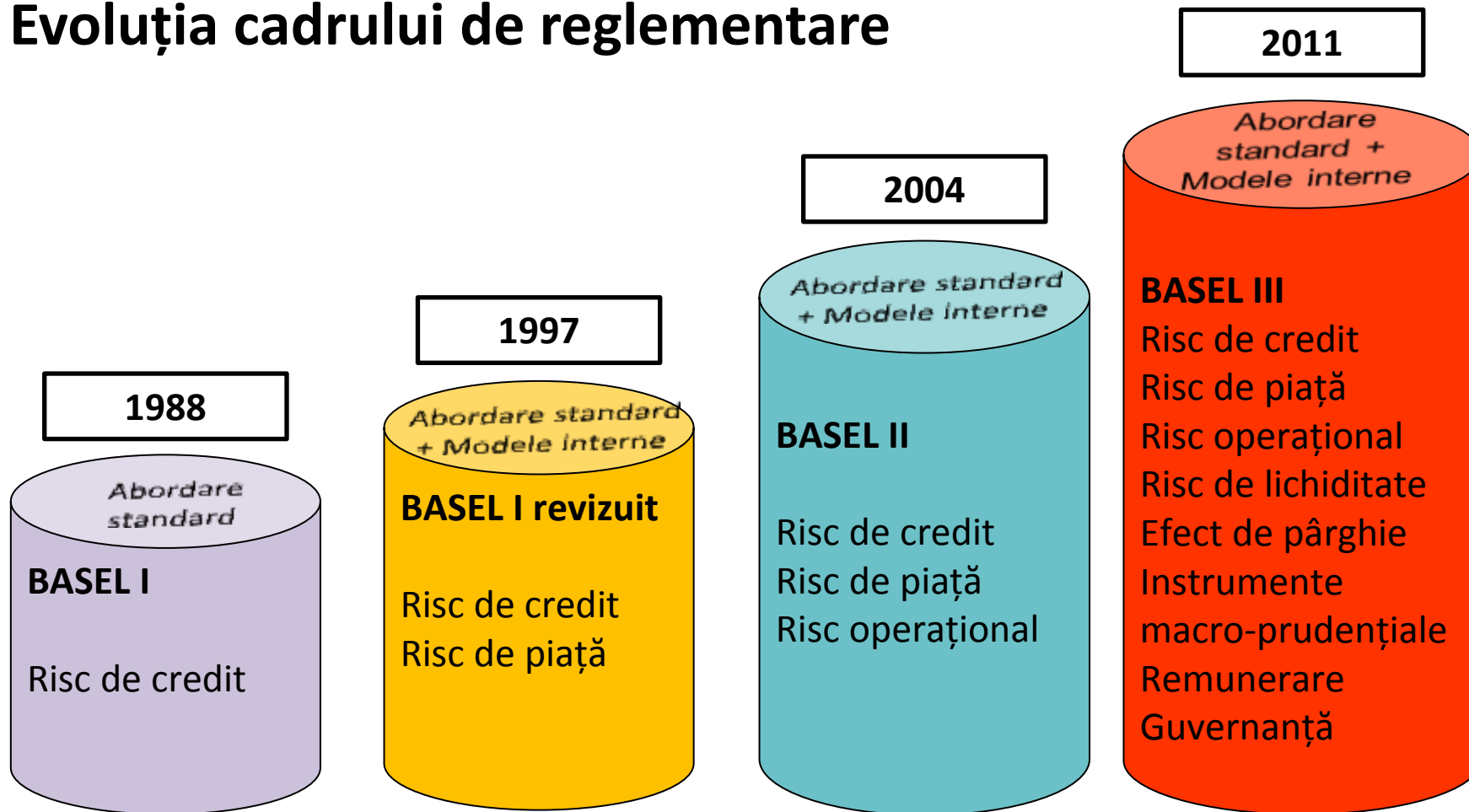
A.I. Reglementarea prudențială – concept și istoric (2)

Evoluție – de la simplu la complex

A.I. Reglementarea prudențială – concept și istoric (3)

Evoluția cadrului de reglementare

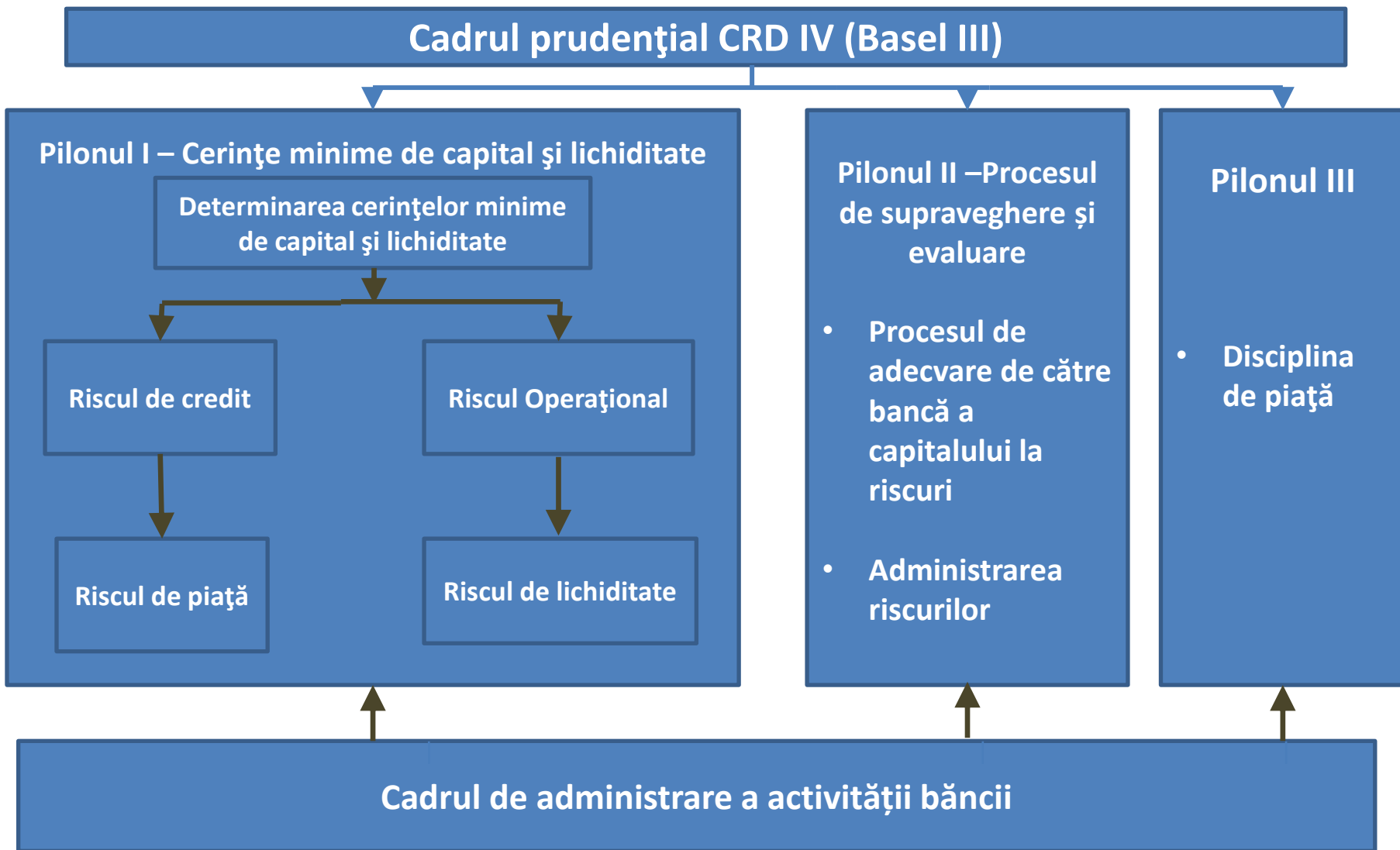

A.I. Reglementarea prudențială – concept și istoric (4)

Reglementarea națională în context european

- **Tendință** → armonizarea reglementărilor la nivel european
→ **restrângerea opțiunilor naționale**

- **Instrumente de reglementare la nivel european**
  - ✓ **Directive europene** – se transpun în legislația națională (primară și/sau secundară)
  - ✓ **Regulamente europene** – sunt aplicabile în mod direct, fără a mai fi transpuse
  - ✓ **Recomandări/Ghiduri** ale autorităților europene

A.II. Reglementarea micro-prudențială

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (1)

Condiție fundamentală:

Nivelul fondurilor proprii trebuie să acopere cerințele de capital pentru toate categoriile de riscuri

Fondurile proprii

- **Definiție: elemente de capital (capital social, rezerve, rezultat financiar curent și reportat), împrumuturi subordonate și alte elemente ce pot fi utilizate pentru acoperirea pierderilor**

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

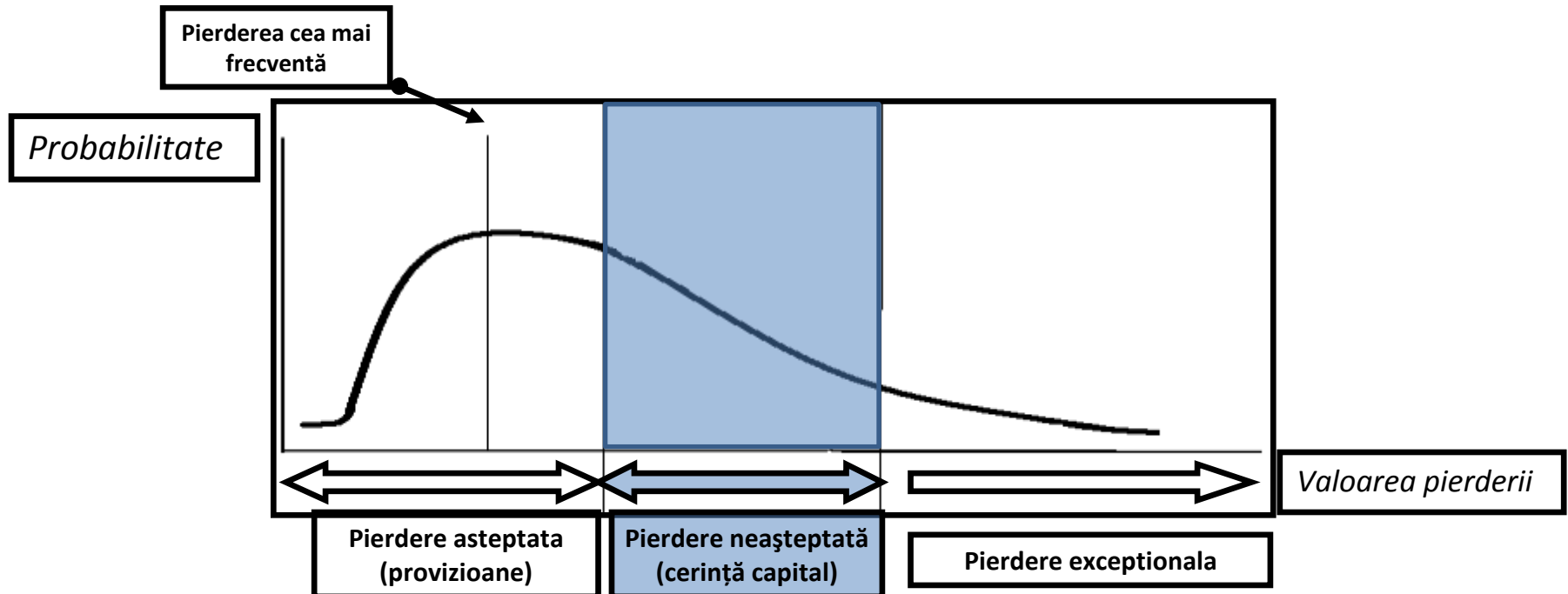
a) Cerințe de capital (2)

Riscul de credit

Definiție: riscul aferent neîndeplinirii de către debitori a obligațiilor contractuale

Riscul de credit – ponderea cea mai mare ($\approx 80\%$) în cerința totală de capital

Cerințele de capital pentru acoperirea riscului de credit se stabilesc pentru pierderi cu probabilitate și frecvență mică de apariție dar cu impact semnificativ (pierderi neașteptate)
– zona evidențiată

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (3)

Riscul de credit (cont.)

Acoperirea pierderilor cauzate de riscul de credit

- **prin provizioane** → pierderile înregistrate în timpul anului în cursul normal al activității
- **prin cerințe de capital** → pierderi neașteptate generate de evenimente extreme (ex. crize economico-financiare, tulburări majore pe piețele financiare)

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (4)

Riscul de credit (cont.)

Metode de calcul:

i) **Abordarea standardizată** pentru calcularea cerințelor de capital aferente riscului de credit:

- încadrarea **expunerilor** (din activ și din afara bilanțului), după deducerea provizioanelor, în 8 categorii de risc de credit
- fiecărei categorii de risc îi este atribuită
  - ✓ o **pondere de risc** administrativă între 0 – 150% (ex: 0% - titlurile de stat, 150% - finanțări speculative în active imobiliare); sau
  - ✓ o **pondere de risc** în funcție de rating-ul acordat de o agenție externă (ex. obligațiuni)

Valoarea finală a expunerii = Valoarea expunerii (după deducerea provizioanelor) – garanții

Cerința de capital = Valoarea finală a expunerii x Pondere de risc

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (5)

Riscul de credit (cont.)

ii) Abordarea bazată pe modele interne :

- Cerința de capital se determină prin formule matematice complexe, pe baza indicatorilor calculați de bancă:
  - ✓ PD (Probability of Default) - probabilitatea de nerambursare
  - ✓ LGD (Loss Given Default) – pierderea datorată nerambursării
  - ✓ EAD (Exposure at Default) – expunere la riscul de nerambursare

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (6)

Riscul de piață

Definiție: riscul aferent fluctuațiilor nefavorabile ale prețurilor/cotațiilor de pe piață (ale acțiunilor, titlurilor de stat)

Cerința de capital pentru riscul de piață se determină, în principal, ca sumă a cerințelor pentru:

- riscul specific portofoliului de tranzacționare (**trading book**) - investiții deținute în vedere revânzării pe termen scurt
- **riscul valutar** (cerințe de capital pentru dezechilibrele pe valute între active și datorii)

Metode de determinare a cerinței de capital:

- abordarea standard
- abordarea bazată pe modele interne

A.II.1. Reguli cantitative pentru acoperirea riscurilor

a) Cerințe de capital (7)

Riscul operațional

Definiție: riscul de pierdere care rezultă din evenimente generate de erori umane, disfuncționalități ale sistemelor IT, fraude etc.

Cerința de capital se determină în funcție de volumul și complexitatea activității băncii, prin următoarele metode:

- **Abordarea de bază** (cea mai simplă – în funcție de rezultatul total din exploatare)
- **Abordarea standard/standard alternativă** (în funcție de rezultatul detaliat pe diferitele linii de activitate)
- **Abordarea avansată** (bazată pe modele interne)

A.II.1. Cerințe cantitative pentru acoperirea riscurilor

b) Limite prudentiale (1)

Limitarea riscului de concentrare a expunerilor

➤ Limitarea expunerilor mari

Scop – limitarea pierderilor din expuneri față de:

➤ un client

➤ un grup de clienți aflați în relație de control și/sau interdependență economică

Expunere mare = expunere mai mare de 10% din capital

Limită → nicio expunere mare nu poate depăși 25% din capital

➤ Limitarea expunerilor față de persoane afiliate

Sfera persoanelor afiliate:

➤ persoane care pot influența deciziile băncii

➤ persoane asupra cărora instituția de credit poate exercita influență

Exemple: acționarii băncii, persoanele din conducerea băncii, membrii apropiați ai familiei acestora

Limită → nicio astfel de expunere nu poate depăși 25% din capital

➤ **Nu sunt permise** operațiuni prin care instituția de credit ar acorda condiții de favoare, dăunătoare interesului economic al băncii

A.II.1. Cerințe cantitative pentru acoperirea riscurilor

b) Limite prudențiale (2)

Limitarea riscului de lichiditate

Până la definitivarea regulilor europene → **reglementările naționale**

- **Cerința: Lichiditatea necesară** (datorii/obligații extra-bilanțiere) trebuie să fie acoperită de **lichiditatea efectivă** (active lichide și linii finanțare extra-bilanțiere primite)
- Activele, datoriile și elementele extra-bilanțiere se ajustează în funcție de **gradul de lichiditate/exigibilitate**
- Cerința de lichiditate trebuie îndeplinită pe benzi de scadență a activelor și datoriilor

A.II.2. Reguli calitative privind cadrul de administrare a băncii și politica de remunerare (1)

Cerințe normative:

- stabilirea unei **structuri organizatorice** clare, cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente;
- **persoanele cu funcție de conducere și/sau administrare** trebuie să:
  - ✓ dispună de **pregătire profesională, aptitudini și experiență** adecvate;
  - ✓ exercite responsabilitățile cu **onestitate, integritate și obiectivitate**;
- stabilirea unei **politici de remunerare** adecvate care să nu încurajeze obținerea de profituri pe termen scurt prin asumarea de riscuri excesive pe termen lung;

A.II.2. Reguli calitative privind cadrul de administrare a băncii și politica de remunerare (2)

Cerințe normative (cont.):

- implementarea **funcțiilor de control** (administrarea riscurilor, conformitate și audit intern) în mod eficient, independent și cuprinzător
  - **funcția de administrare a riscurilor** → asigură că toate riscurile sunt identificate, evaluate și administrate în mod adecvat de structurile băncii;
  - **funcția de conformitate** → verifică ex-ante și ex-post respectarea cadrului legal și de reglementare, precum și a standardelor etice;
  - **funcția de audit intern** → evaluează ex-post eficiența și respectarea normelor și procedurilor interne ale băncii, inclusiv a celor privind funcția de administrare a riscurilor și funcția de conformitate;
- **separarea responsabilităților** între compartimentele operaționale și cele de control intern → existența unei politici privind **evitarea conflictelor de interese**;
- implementarea de **sisteme IT** adecvate și elaborarea de **planuri pentru asigurare a continuității activității**

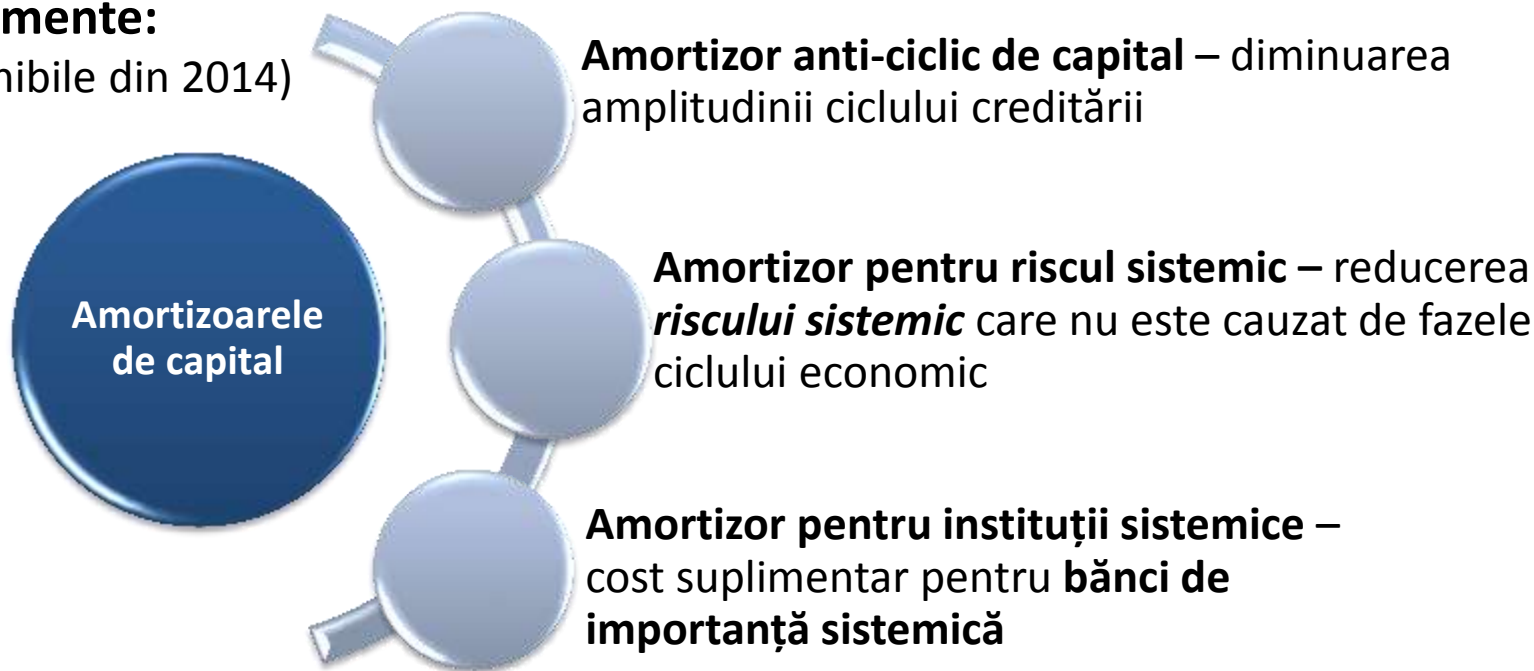
A.III. Reglementarea macro-prudențială - concept și instrumente (1)

Obiectivul reglementării macro-prudențiale: reducerea riscului sistemic și a costurilor macro-economice provocate de instabilitatea financiară

Risc recunoscut după criza financiară începută în 2008 → reguli armonizate la nivel european emise din 2011 de organismul nou creat în acest scop – **CERS** (Comitetul European pentru Risc Sistemic)

Instrumente:

(disponibile din 2014)

A.III. Reglementarea macro-prudențială - concept și instrumente (2)

Instrumente la dispoziția autorității competente (cont.)

creșterea nivelului fondurilor proprii

majorarea ponderilor de risc pentru sectorul imobiliar pentru descurajarea bulelor speculative

cerințe mai stricte de lichiditate

cerințe mai stricte pentru expuneri mari

reducerea riscului de contagiune în sectorul financiar prin micșorarea expunerilor intra-sectoriale

A.III. Reglementarea macro-prudențială - concept și instrumente (3)

Cerințe privind creditarea prudentă

- Stabilite în cadrul **Recomandării CERS din 2011**, preluate concomitent în reglementările BNR
- **Cerințe specifice creditării în valută:**
  - ✓ atenționarea solicitanților de credite în legătură cu riscul valutar și riscul de rată a dobânzii
  - ✓ impunerea obligației creditorilor de a stabili condiții mai stricte de acordare și garantare a creditelor în valută comparativ cu cele în monedă națională
  - ✓ cerințe privind:
    - stabilirea gradului de îndatorare al debitorilor (*debt-to-income* - DTI)
    - maturitate maximă a creditului de consum (5 ani)
    - limitarea valorii creditului raportat la valoarea garanției (*loan-to-value* - LTV), diferențiate pe categorii de debitori: persoane fizice sau juridice

B. Alte domenii reglementate

I. Reglementări în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului

➤ Principalele atribuții ale băncii centrale:

- ✓ Emiterea reglementării privind cunoașterea clientelei de către bănci
- ✓ Emiterea de reglementări privind aplicarea regimului sancțiunilor internaționale de către bănci

B. Alte domenii reglementate

II. Reglementări contabile (1)

La nivelul:

i) instituțiilor de credit:

- **aplică IFRS** (Standarde Internaționale de Contabilitate și Raportare Financiară) începând cu anul 2012
- **stabilesc politici contabile** pe baza:
  - ✓ principiilor și regulilor contabile prevăzute de IFRS
  - ✓ exercitării raționamentului profesional

ii) Băncii Naționale a României:

- ✓ **stabilirea normelor de înregistrare în contabilitate** potrivit regulilor contabile prevăzute de IFRS
- ✓ nu pot fi emise norme de restricționare sau de suplimentare a tratamentelor contabile IFRS

B. Alte domenii reglementate

II. Reglementări contabile (2)

Consecințele în plan contabil și prudential ale trecerii la IFRS

i) Perspectiva contabilă

Trecerea la IFRS → **reducerea semnificativă a nivelului provizioanelor** (pierderi înregistrate contabil aferente riscului de credit)

- ✓ **impact negativ din punct de vedere prudential** → recunoașterea cu întârziere în contabilitate a pierderii (doar la momentul producerii unui eveniment generator al acesteia)
- ✓ pronunțat **caracter pro-ciclic**

ii) Perspectiva prudentială

- ✓ **modelul pierderii așteptate** obligă la înregistrarea valorii pierderii pe toată durata de viață a creditului, **chiar și în lipsa unui eveniment generator de pierderi**
- ✓ Pentru valoarea pierderilor așteptate, neînregistrate pe cheltuieli potrivit IFRS, BNR a impus “filtre prudentiale” → **cerințe majorate de fonduri proprii**

C. Concluzii

- **Reglementările BNR - au urmat tendința europeană privind gestiunea riscurilor bancare - de la Basel I (1992) → Basel III (2014)**
- **Regimul actual de reglementare**
  - **băncile au libertate de decizie în activitatea proprie, alocarea resurselor și asumarea de riscuri**

DAR

- **cu condiția administrării adecvate a riscurilor aferente prin:**
  - ✓ **nivel corespunzător al fondurilor proprii (capital și alte resurse) care să asigure acoperirea corespunzătoare a pierderii**
  - ✓ **respectarea limitelor cantitative și a cerințelor calitative reglementate**